

УДК 304

ДЯЧЕНКО Р.О.

аспірант кафедри філософії гуманітарних наук,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка (Київ, Україна),
drstrong@mail.ru

АКСІОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА

У статті здійснено спробу соціально-філософського аналізу аксіологічних засад підприємницької діяльності. Констатовано, що ефективність підприємницької діяльності з необхідністю залежить від її ціннісної основи. Виокремлено основоположні цінності підприємницької діяльності в умовах постіндустріального суспільства. Зазначається, що на сьогодні в підприємницькій діяльності найбільш значущими цінностями є: гуманізм, обов'язок, довіра, відповідальність, порядність, цілеспрямованість, самовдосконалення тощо

Ключові слова: діяльність, підприємницька діяльність, підприємець, цінності, постіндустріальне суспільство

Вступ

У сучасній філософській думці все більшої актуальності набувають питання, що стосуються аксіологічного змісту життєдіяльності людини. Адже, сьогодні людина опинилася в умовах інтенсивного розгортання глобалізаційних процесів, які змінюють усі сфери життєдіяльності людей, а особливо духовну сферу. І це закономірно, оскільки в процесі історичного розвитку суспільства відбувається трансформація цінностей, які виступали інтегративною основою на попередньому історичному етапі, але сьогодні виявилися неактуальними у зв'язку з новими соціокультурними умовами буття. Саме тому, при характеристиці сучасного суспільства у науковому дискурсі та навіть, і в буденному слововжитку, все частіше з'являються такі словосполучення як «зміна ціннісних орієнтацій», «переоцінка цінностей», «криза системи цінностей» тощо.

З цього приводу вітчизняний вчений В. Ільїн зазначає, що «з розвитком господарської системи, наповнення життя товарами, торгівельно-економічними послугами, переходом від особистої залежності до залежності речової, економічної цінності постають такими, що розраховані не на індивіда, а на «дивіда», не на героя, а на конформіста, не на аскета, а на гурмана, споживача» [1, с. 476-477]. Сьогодні говорити про «бездуховність» некоректно, оскільки постлюдина духовна такою ж мірою як і людина епохи Просвітництва. Тільки духовність у неї інша – раціональна, технічна, прагматична, «огрошівлена» [1, с. 498].

Разом з тим, можна констатувати, що підприємницька діяльність сьогодні виявляє суперечливість, непослідовність і неузгодженість у даному

виді відносин, як наслідок поряд з позитивними моральними принципами часто формуються суперечливі й негативні якості – егоїстичність, підступність, сліпа воля до влади й наживи.

Все це черговий раз обумовлює актуальність і вагомість проблеми ціннісного наповнення підприємницької діяльності.

Потрібно зазначити, що проблема ціннісного наповнення діяльності людини цікавила мислителів з давніх часів. Ще давньогрецький філософ Сократ стверджував, що всі економічні операції впливають з моральних характеристик людини. Мислитель вказував на відносність багатства та наголошував на тому, що доброчесність невіддільна від мудрості й пов'язана не стільки з нагромадженням багатства, скільки з умінням обходитися без нього. У ХІХ ст. економічна теорія віддаляється від етичної проблематики. Наприклад, К. Маркс у функціонуванні суспільства головну роль відводив матеріальному виробництву, а цінності, мораль, культуру розглядав як похідні явища. Натомість, в дослідженнях кінця ХІХ – ХХ ст. спостерігається прагнення подолати вузькоутилітарні підходи та повернути економіку до етичної проблематики. Це, зокрема, вчення Г. Зіммеля, який наголошував на взаємозалежності процесів спустошення духовних цінностей та розвитку грошових відносин, котрі збільшуючи людську свободу декларують вседозволеність. Ідеї М. Вебера, котрий вважав основою капіталізму протестантську етику і пов'язував його генезу із соціальними і психологічними чинниками. Інші дослідники, наприклад Ф. Гайєк, вважали суспільство стихійним утворенням, а моральні норми й цінності такими, що формуються природно та вільно в процесі його функціонування.

Проблема ціннісного змісту діяльності людини була предметом вивчення й інших вчених, зокрема: Г. Аренд, Д. Белла, Ж. Бодріяра, Ю. Габермаса, П. Друкера, Г. Йонаса, М. Кастельса, П. Козловскі, А. Сміта, Е. Тоффлера, Е. Фромма, Ф. Фукуями та інших.

У вітчизняній науковій думці проблема взаємозв'язку ціннісної сфери й економічної діяльності постає об'єктом дослідження у працях таких вчених як: В. Базилевич, В. Гейць, В. Ільїн, В. Кремень, С. Кримський, А. Приятельчук, Г. Сковорода та інші.

Слід зазначити, що не дивлячись на значну кількість робіт, які стосуються вказаної проблематики, у більшості з них розглянуто лише окремі аспекти підприємницької діяльності людини.

Мета статті - дослідити аксіологічний вимір підприємницької діяльності в постіндустріальному суспільстві.

Визначена мета зумовила необхідність розв'язання таких дослідницьких завдань: здійснити філософський аналіз цінностей як структурного елемента діяльності людини та виокремити основні цінності підприємницької діяльності в умовах постіндустріального суспільства.

Обговорення проблеми.

Аналізуючи підприємницьку діяльність людини в постіндустріальному суспільстві, яка до речі може розглядатися як один із шляхів самореалізації

сучасної особистості, дослідницький інтерес спочатку потрібно спрямувати на окреслення сутності підприємництва. Одним з перших дослідників, який запропонував цілісну концепцію підприємництва, був Й. Шумпетер. Сутність підприємництва вчений визначав через функцію реалізації нововведень у виробництві, створення нових комбінацій факторів виробництва і запровадження їх у економіку.

Й. Шумпетер зауважував, що підприємництво допомагає розвиватись суспільству завдяки здійсненню нових комбінацій, основними серед яких є: виготовлення нових для споживача благ, відкриття нових способів виробництва і використання уже існуючих благ, освоєння нових ринків збуту; освоєння нових джерел сировини; зміни структури виробництва тощо [2]. Пізніше ідеї Й. Шумпетера знайшли своє продовження у працях Ф. Гайєка, котрий сутність підприємництва вбачав у пошуку і вивченні нових економічних можливостей [3]. Особливого розвитку підприємництво набуває в умовах сучасного суспільства, яке характеризується розповсюдженням і широким використанням новітніх технологій, внаслідок чого постійно змінюються способи спілкування, форми комунікації людей, типи особистостей і спосіб життя. Потрібно зазначити, що в більшості робіт підприємництво розглядається з позицій діяльнісного підходу. У філософії діяльність визначається як специфічно людська, усвідомлена форма активного відношення до самої себе, інших людей, оточуючого світу, змістом якої є їх доцільна зміна та перетворення [4, с. 633].

Як і будь-яка діяльність, підприємницька діяльність також має відповідну структуру, до якої входять: потреби, мотиви, предмет, мета діяльності; способи і засоби досягнення цілей, а також умови діяльності. У дослідженнях структури підприємницької діяльності наголошується на тому, що головною ціллю підприємництва є отримання вигоди. Однак, ми з даною точкою зору не можемо повністю погодитися, оскільки ще Й. Шумпетер у підприємстві виділяв три мотиви: потреба в пануванні, владі, впливові; прагнення перемоги, успіху в боротьбі із суперником і з самим собою; радість творчості, яку дає самостійне ведення справ. Таким чином, основою підприємництва є внутрішні спонукання до означеного виду діяльності, які формуються на базі відповідної системи цінностей.

Як відомо, генеза філософських уявлень про цінності починається з давньої традиції розуміння активного відношення людини до світу. Так, в античності й середньовіччі категорія «цінність» та її зміст безпосередньо не аналізувалась, а розглядалась лише через її взаємозв'язок з поняттям моральності. Філософія Нового часу, зокрема раціоналізм, розглядав цінності в структурі пізнавального відношення людини до світу.

Вагомий внесок у розвиток теорії цінностей зробив І. Кант, який розробляючи регулятивні принципи практичного розуму, створив специфічну галузь філософського знання – теорію цінностей, відповідно до якої вищі цінності буття мають не онтологічні, а регулятивні підстави до існування. Проблема цінностей набула самостійного значення у працях

В. Віндельбанда, Г. Ріккєрта, які виділяли групу цінностей вищого рівня (істину, благо, красу та святість) та представляли їх як принципи, що визначають загальний характер людської діяльності, відрізняючи останню від природних процесів. У філософії ХХ ст. цінності тлумачились як потойбічні духовні феномени, вічні трансцендентальні сутності, суб'єктивні оцінки тощо. Причому одвічна філософська дилема: чи може людина у своїй діяльності керуватися лише власним розумом, чи вона має визнати існування вищих від розуму цінностей, так і залишилася невирішеною.

Зрозуміло, що ціннісний світ людини формується в процесі її предметно-практичної діяльності, яка, у свою чергу, також детермінована ціннісно-раціональним світовідношенням. Тобто, маючи складну будову, цінності, в процесі діяльності, виконують роль основи вибору цілей і засобів реалізації діяльності й, таким чином, виконують регулятивну функцію в життєдіяльності людини. Особливістю підприємницької діяльності постає те, що така діяльність передбачає отримання максимального прибутку при мінімальних затратах. При цьому переорієнтація виробництва на постіндустріальному етапі розвитку суспільств вносить свої суттєві корективи. Саме сучасний етап розвитку економіки вимагає від підприємця знаходження оптимальних рішень, використання матеріальних, енергетичних, трудових, фінансових ресурсів, вміння приймати нестандартні рішення, вміти ризикувати, прогнозувати подальший розвиток, впроваджувати у свою діяльність новітні досягнення, володіти достатнім рівнем культури спілкування з партнерами, колегами, конкурентами та споживачами. Підприємницька діяльність як усвідомлена форма активного відношення підприємця до самого себе, інших людей, оточуючого світу, змістом якої є набуття самодостатності завдяки самореалізації у сферах багатства, свободи та соціальної значущості з необхідністю повинна мати відповідну аксіологічну основу. Саме це забезпечує досягнення основної мети даного типу діяльності – отримання прибутку.

Що стосується сучасного суспільства, то у більшості філософських джерел воно визначається як постіндустріальне суспільство, в економіці якого в результаті науково-технічної революції та зі зростанням прибутків населення пріоритет переходить із сфери виробництва товарів до виробництва послуг. Виробничим ресурсом вже постає інформація та знання. Наукові розробки виступають детермінантами розвитку економіки. У підприємницькій діяльності найбільш значущими цінностями постають: гуманізм, обов'язок, довіра, відповідальність, порядність, цілеспрямованість, самовдосконалення та інші.

Так, однією з важливих цінностей для підприємницької діяльності є гуманізм, тобто визнання людини, її прав, свобод як найвищої цінності. Класичним визначенням гуманізму є його розуміння як «системи світоглядних орієнтацій, центром котрих є людина, її самість, високе призначення та право на вільну самореалізацію. Гуманізм визнає вивільнення можливостей людини, її благо критерієм оцінки соціальних інститутів, а

людяність – нормою стосунків між індивідами, етнічними й соціальними групами, державами» [5, с. 134].

Гуманізм в підприємницькій діяльності передбачає наявність у підприємців бажання, здатності й вміння обирати, здійснювати ті форми поведінки, які відповідають загальнолюдській моралі й професійній етиці, ту справедливість, яка найбільшою мірою відповідає життєвим потребам громадян. У систему цінностей суб'єкта підприємницької діяльності входить категорія обов'язку, яку І. Кант визначає як «єдиний етичний мотив дії». А. Швейцер справедливо зазначав, що «чим ширша сфера діяльності людини, тим частіше їй доводиться приносити свої почуття в жертву суспільному обов'язку» [6, с. 226]. Таким чином, обов'язок підприємця можна визначити як суспільну необхідність, де суб'єкт підприємницької діяльності постає активним носієм моральних зобов'язань та реалізує їх у своїх діях. Свого найбільшого значення цінність обов'язку досягає лише у тому випадку, коли суспільні обов'язки сприймаються й усвідомлюються підприємцями як особисті, як життєва потреба й переконаність в справедливості справи, якій служиш. Тому, метою діяльності кожного підприємця має бути досягнення органічної взаємодії між необхідним і бажаним.

З поняттям обов'язку тісно пов'язана категорія відповідальності, що характеризує особу з точки зору виконання нею етичних вимог, відповідності її дій моральній діяльності, обов'язку. У філософському смислі відповідальність визначається як «поняття, що характеризує міру відповідності поведінки особи, групи, прошарку, держави наявним вимогам, діючим суспільним нормам, правилам співжиття, правовим законам; співвідношення обов'язку і міри його виконання суб'єктом» [5, с. 87]. Для суб'єкта підприємницької діяльності відповідальність є особливо необхідною, оскільки виражається в моральних вимогах, де особистість підприємця має виступати активним носієм моральних зобов'язань та реалізовувати їх у своїй діяльності. Крім цього, сьогодення вимагає формування в особистості такого почуття як порядність. Порядність чи непорядність у відносинах між людьми може визначатися, як моральний критерій, моральна норма для оцінки діяльності. Порядний підприємець - особистість світоглядно зорієнтована на втілення в життя загальнолюдських цінностей свободи, добра, справедливості тощо. Він стає безпосереднім їх творцем і носієм. Порядність передбачає: відповідальність, особисту гідність, щирість, чесність у взаємодії з іншими людьми.

Для підприємницької діяльності важливою цінністю є довіра. Як справедливо зазначав Ф.Фукуяма, будь-яка соціальна спільність у своєму розвитку детермінована такою духовною цінністю як взаємна довіра. Довіру мислитель визначає як виникаюче у членів спільноти очікування того, що інші її члени поводитимуться більш чи менш прогнозовано, чесно і з увагою до оточуючих відповідно до існуючих загальних норм [7]. На думку вченого рівень довіри в конкретному суспільстві має культурне коріння і впливає на економічну ефективність. Теоретик пояснює це наступним чином. Культури

в яких базовою формою соціалізованості є сім'я менш схильні до складних утворень та потребують у цьому діяльній ролі держави. Навпаки, культури, що сприяють добровільним об'єднанням здатні самотійно, без державної підтримки, створювати обширні та стійкі економічні структури. Цим прикладом Ф. Фукуяма пояснює свою думку про те, що чим масштабнішою є довіра, тим ефективнішою є економічна діяльність.

Інший вчений П. Козловскі також наголошував на конструктивній ролі довіри в економічній діяльності. Зокрема, теоретик зазначає, що довіра, надійність та віра передбачають етичні настанови господарюючих суб'єктів, котрі виходять за межі простої максимізації користі. Оскільки ці етичні позиції знижують трансакційні витрати, то вони покращують функціонування ринку та зменшують ймовірність його нестабільності. А тому, існує безпосередній господарський аргумент на користь етичної поведінки [8]. У підприємницькій діяльності довіра є особливо значимою, адже переслідування лише власних інтересів усіма учасниками підприємницької діяльності не приведе до оптимальної ефективності, а чесність партнерів буде лише тимчасовою, якщо вона не матиме під собою моральної основи. Значну роль у становленні успішного підприємця відіграють наполегливість та цілеспрямованість як здатності й вміння системно спрямовувати власні зусилля на реалізацію визначених цілей діяльності. Наполегливість та цілеспрямованість передбачають, що діяльність суб'єкта набуває певної доцільності, а отже й визначеного сенсу життєдіяльності.

Віднайдення індивідом саме такої сфери діяльності, де б він міг самореалізуватися, яка б приносила йому не лише матеріальну винагороду, а й моральне задоволення, де б він почував себе багатою, вільною і соціально значущою людиною є найголовнішим завданням кожної особистості. Саме тому важливо, щоб людина зуміла гармонійно поєднати улюблену працю з необхідністю отримання відповідної винагороди за неї. А це можливо лише завдяки «сродній» праці. На думку видатного українського філософа Г. Сковороди, кожна людина має займатись тією справою, до якої вона має потяг і схильність. Тоді її діяльність принесе не тільки особисте задоволення, але й суспільну користь. Мислитель визначає «сродну працю» як те, що праця не виступає засобом існування, а є найперша природна потреба і найвища насолода особистості [9]. Тому, будь-яка діяльність, підприємницька також, не може приносити тільки задоволення, але якщо людина обрала «сродну» працю, то вона здатна докласти волю, наполегливість, цілеспрямованість та забезпечити власне самовдосконалення.

На нашу думку, система цінностей підприємницької діяльності в постіндустріальному суспільстві має ряд особливостей.

По-перше, формування ціннісних орієнтацій підприємця багато в чому зумовлюється усвідомленням соціальної значущості своєї діяльності й моральної відповідальності за її наслідки.

По-друге, система цінностей підприємця повинна відрізнятися гуманністю, сприйняттям людини як вищої цінності. Адже підприємець у своїй діяльності має керуватися тією справедливістю, яка найбільшою мірою відповідає життєвим потребам громадян.

По-третє, ця система повинна мати надкласовий характер та складатися із сукупності загальнолюдських цінностей, а також специфічних цінностей, пов'язаних з економічною діяльністю.

По-четверте, ціннісна ієрархія суб'єктів підприємницької діяльності є відзеркаленням національно-історичних особливостей різних етапів суспільного розвитку. Тому, система цінностей підприємця повинна характеризуватися високою мірою спадкоємності, враховувати відповідні звичаї, традиції та особливості менталітету народу. Лише за таких умов підприємницька діяльність буде довгостроково ефективною.

Висновки

Враховуючи вищезазначене, можна констатувати, що підвищена увага до аксіологічного змісту такого типу економічної діяльності як підприємництво зумовлена нівелюванням духовних цінностей та орієнтацією підприємця лише на отримання максимального прибутку при мінімальних затратах. При цьому, необхідно пам'ятати, що економічна діяльність є важливою частиною соціального життя, і в ній задіяні різні норми, правила, моральні зобов'язання та інші соціальні регулятиви, з яких це життя складається. Тому, підприємницька діяльність, для того, щоб вона була ефективною і приносила довготривалі позитивні результати, з необхідністю повинна мати ціннісну (моральну) основу. Лише у такій діяльності розкриваються сутнісні сили людини, її духовність, відкриваються нові потенціали для самовдосконалення і самореалізації.

Перспективи подальших наукових досліджень:

- підприємницька діяльність як творчість сучасної особистості;
- історичні умови становлення підприємництва;
- духовно-моральні засади підприємницької діяльності.

Список використаних джерел

1. Ільїн В.В. Фінансова цивілізація: [Монографія] / В.В. Ільїн. – К.:Книга, 2007.-526 с.
2. Шумпетер Й. Теория экономического развития. Капитализм, социализм и демократия / предисл. В. С. Автономова. — М.: ЭКСМО, 2007. — 864 с.
3. Хайек Ф. Пагубная самонадеянность. Ошибки социализма / Ф. Хайек; пер. с англ. – М.: Изд-во «Новости» при участии изд-ва «Catallaxy», 1992. – 304 с.
4. Огурцов А. П. Деятельность / Огурцов А. П., Юдин Э. Г. // Новая философская энциклопедия: В 4 т. Ин-т философии РАН, Нац. общ.-науч. фонд; Научно-ред. совет: предс. В. С. Степин, заместители предс.: А. А. Гусейнов, Г. Ю. Семигин, уч. секр. А. П. Огурцов. – М.: Мысль, 2010. – Т.1. – С. 633-634.
5. Філософський енциклопедичний словник [голова редколегії В.І.Шинкарук], - К.: Абрис, 2002. – 742 с.
6. Швейцер А. Благоговение перед жизнью / А. Швейцер; пер. с нем., сост. и посл. Гусейнова А. А. и Селезнева М. Г. – М.: Прогресс, 1992. – 576 с.

7. Фукуяма Ф. Доверие: социальные добродетели и путь к процветанию: Пер. с англ./ Ф. Фукуяма. – М.: ООО «Издательство АСТ»; ЗАО НПП «Ермак», 2004. – 730с.
8. Козловски П. Принципы этической экономики / П. Козловски ; пер. с нем. В. Автономов. – СПб.: Экономическая школа, 1999. – 342 с.
9. Скворода Г. Дружеский разговор о душевном мире // Повна академічна збірка творів / За ред. Л. Ушкалова. – Харків–Едмонтон–Торонто: Майдан; Видавництво Канадського Інституту Українських Студій, 2011. – С. 649-656.

REFERENCES

1. Ilin V.V. Finansova tsivilizatsiya [Monografiya] / VV Ilin. - K.: Book, 2007.-526 p.
2. Schumpeter, J. Theory of Economic Development. Capitalism, Socialism and Democracy / foreword. VS Avtonomova. - M.: Penguin Books, 2007 - 864 p.
3. Hayek F. Fatal conceit. Errors of Socialism / FA Hayek; lane. Translated from English. - M.: in the "News" with the participation of the publishing house «Catallaxy», 1992. - 304.
4. Cucumbers A.P. Activities / Cucumber AP, Yudin, // New Encyclopedia of Philosophy: In 4 t. Institute of Philosophy, Russian Academy of Sciences, Nat. obsch.-scientific. Fund; Scientific Ed. Tip: presents t. VS Stepin, deputy presents t.: AA Guseinov, G. Yu Semigin Account. secretary. AP cucumbers. - M.: Thought, 2010 - Volume 1. - S. 633-634.
5. Filosofsky entsiklopedichny vocabulary [head redkolegii V.I.Shinkaruk] - K.: outline, 2002 - 742 p.
6. Schweitzer A. Reverence for Life / Albert Schweitzer; lane. with it., Ed. and last. Huseynov AA and Seleznev MG - M.: Progress, 1992 - 576 p.
7. Fukuyama, F. Trust: The Social Virtues and the Creation of Prosperity: Per. Translated from English. / Francis Fukuyama. - M.: "Publisher АСТ"; ЗАО NPP "Ermak", 2004 - 730s.
8. Kozlowski, P. Principles of Ethical Economy / P. Kozlowski; lane. with it. B. Authority. - St. Petersburg.: School of Economics, 1999 - 342 p.
9. Pan G. Friendly conversation about spiritual world // Povna akademichna zbirka tvoriv / For Ed. L. Ushkalova. - Kharkiv-Edmonton-Toronto: Independence; Vidavnitstvo Kanadskogo Institutu of Ukrainian Studiy, 2011 - S. 649-656.

Дяченко Р.А - аспирант кафедры философии гуманитарных наук Киевский национальный университет имени Тараса Шевченка (Украина, Киев), drstrong@mail.ru

АКСИОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УСЛОВИЯХ ПОСТИНДУСТРИАЛЬНОГО ОБЩЕСТВА

В статье предпринята попытка социально-философского анализа аксиологических основ предпринимательской деятельности. Констатируется, что эффективность предпринимательской деятельности с необходимостью зависит от ее ценностной основы. Выделены основополагающие ценности предпринимательской деятельности в условиях постиндустриального общества. Отмечается, что на сегодня в предпринимательской деятельности наиболее значимыми ценностями являются: гуманизм, долг, доверие, ответственность, порядочность, целеустремленность, самосовершенствование и т.д.

Ключевые слова: деятельность, предпринимательская деятельность, предприниматель, ценности, постиндустриальное общество.

DYACHENKO R.O. - Postgraduate department of Philosophy for Humanities Kyiv National Taras Shevchenko University (Kyiv, Ukraine), drstrong@mail.ru

AXIOLOGICAL PRINCIPLES OF ENTREPRENEURIAL ACTIVITY IN THE POST-INDUSTRIAL SOCIETY

The article is devoted to socio-philosophical analysis of axiological foundations of entrepreneurship. It is proved that efficiency of business depends on its evaluating base. Fundamental values of entrepreneurial activity in conditions of post-industrial society are defined. Thus, the most important value for entrepreneurship is humanism, i.e. recognition of individual human rights and freedoms as the highest value. Humanism in entrepreneurship implies that entrepreneurs have desire, ability and skills to choose and follow the standards of behaviour that correspond to morality and professional ethics. It involves the justice which meets everyday needs of citizens. Category of duty has an important role in entrepreneurship. Duty value reaches its maximum value only when social responsibilities are perceived and understood by individual entrepreneurs, as a vital necessity and conviction of the justice of business they do. Therefore, the goal of every entrepreneur should be organic interaction between necessary and desirable.

Everyday life requires the formation of such sense of a person as honesty. Honesty or dishonesty in relationships between people can be defined as a moral criterion, moral standard for activity evaluation. An honest entrepreneur is a person ideologically focused on the implementation of the universal values of freedom, goodness, justice etc. He becomes their direct creator and carrier. Significant value for entrepreneurship is trust. Trust is particularly important in entrepreneurship, because support only their own interests by all participants of entrepreneurship will not lead to optimal efficiency. And honesty of partners will be temporary if it is not based on morality. Persistence and determination as the abilities and skills to direct their efforts systematically on implementation of the purposes determination of activity play a significant role in the development of a successful entrepreneur. Persistence and determination provide that activity becomes a subject of relevance and defined meaning of life. It is determined that an evaluating system of entrepreneurship in the post-industrial society has a number of features. Firstly, the formation of evaluating orientations of entrepreneur is largely conditioned by the knowledge of its social significance and moral responsibility for the consequences. Secondly, an evaluating system of the entrepreneur should have such feature as humanism, perception of a person as the highest value. Entrepreneur in its activity is guided by justice which meets everyday needs of citizens. Thirdly, the system must have a supra-class character and consist of a set of universal values and specific values related to economic activity. Fourthly, evaluating hierarchy of entrepreneurship's subjects reflects national and historical characteristics of different stages of social development. Therefore, an evaluating system of the entrepreneur should be characterized by a high degree of continuity. It should be taken into account the relevant customs, traditions and peculiarities of the people's mentality. Only under such conditions entrepreneurship will be long-term and effective.

It is stated that increased attention to the axiological content of this type of such economic activity as entrepreneurship caused by the levelling of spiritual values and orientation of the entrepreneur only on maximum profits with minimal costs. However, it must be remembered that economic activity is an important part of social life, and it involves different standards, rules, moral obligations and other social regulations of life. Therefore, entrepreneurship must have evaluating (moral) basis for it to be effective and bring long-term and positive results. Essential powers of a person, his spirituality are expressed only in such activity. New potentials for self-improvement and self-opening appear.

Key words: *activity, entrepreneurship, entrepreneur, values, post-industrial society.*